

Az Európai Unión belüli hatékony szociális párbeszédet szolgáló kapacitásépítés

Bevezetés

E jelentés elsődleges célkitűzése, hogy alapul szolgáljon az azzal kapcsolatos eszmecseréhez, hogy a Eurofound miként járulhat hozzá a szociális partnerek hatékony szociális párbeszédet szolgáló kapacitásépítésének támogatásához. A jelentés konkrét célkitűzései a következők: a kapacitást érintő, eddig feltárt hiányosságok, igények és problémák ismertetése és elemzése, a lehetséges megoldások támogatása, valamint további intézkedéseket célzó szakpolitikai iránymutatások előterjesztése.

A jelentés kidolgozása a Eurofound eddigi munkájának és más forrásoknak a felülvizsgálata alapján történt. A felülvizsgálat annak feltárására irányult, hogy a szociális partnereknek milyen kapacitásépítési igényei és kezdeményezései vannak az önálló kollektív tárgyalásra vonatkozó nemzeti keretrendszerek, az európai szociális párbeszédben és az európai szemeszterben való részvétel, valamint a tagság és a tagoknak szánt szolgáltatások fejlesztése tekintetében. 2018-ban és 2019-ben a Eurofound és az érdekelt felei feltárták a kapacitást érintő, kezelendő igényeket és problémákat, és megvitatták, hogy a projekt megállapításai miként használhatók még fel a nemzeti szintű szociális párbeszédet szolgáló kapacitásépítés javításához.

Figyelembe véve, hogy ez a kutatás a Covid19-világjárvány terjedése előtt zárult le, a jelentés röviden utal a megváltozott háttérre. A kutatásra azt megelőzően került sor, hogy az Egyesült Királyság 2020. január 31-én kilépett az Unióból. Adott esetben a megállapítások az uniós tagállamokra és az Egyesült Királyságra vonatkozóan szerepelnek a jelentésben.

Szakpolitikai háttér

A szociális párbeszéd újraindítása keretében a Bizottság volt elnöke, Jean-Claude Juncker 2014-ben azt szorgalmazta, hogy a nemzeti szociális partnerek nagyobb hangsúlyt fektessenek a kapacitásépítésre.

2015-ben az ágazatközi szociális partnerek együttes nyilatkozatot dolgoztak ki, amelyet később, 2016 januárjában hagytak jóvá. Ez a nyilatkozat kiemeli, hogy nem létezik szociális párbeszédre vonatkozó terv, ugyanakkor vezérelveket tartalmaz a szociális partnerek

uniós szintű részvételével, valamint a szociális párbeszéd működésének és hatékonyságának, illetve a tagállami szociális partnerek kapacitásépítésének javításával kapcsolatban.

A Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (EPSCO Tanács) 2016. június 16-án következtetéseket fogadott el, amelyekben kiemelte a nemzeti és ágazati szintű szociális partnerek kapacitásépítésének fontosságát. 2016. június 27-én az európai ágazatközi szociális partnerek, az Európai Bizottság és az Európai Unió Tanácsának holland elnöksége közösen aláírták „A szociális párbeszéd új kezdete” című négyoldalú nyilatkozatot. A dokumentum hangsúlyozza, hogy az aláíró felek elkötelezettek amellett, hogy továbbra is előmozdítsák a szociális partnerek kapacitását. A 2018. július 16-án elfogadott 7. számú foglalkoztatási iránymutatás hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a szociális partnereknek érdemben részt kell venniük a szociálpolitika és a foglalkoztatáspolitikai kialakításában és végrehajtásában, többek között a szociális partnerek kapacitásának növeléséhez nyújtott támogatás révén.

A szociális jogok európai pillérének 8. alapelve kimondja, hogy támogatni kell a szociális partnereknek a szociális párbeszéd előmozdítására irányuló kapacitásnövelését. Az EPSCO Tanács által 2019. március 15-én elfogadott 2019. évi közös foglalkoztatási jelentésben a Bizottság és a Tanács ismételten megállapítják, hogy a szociális partnerek kapacitásának növelése közös nevezőnek tekintendő a háromoldalú társadalmi párbeszéd jól működő és hatékony rendszereit illetően. Az európai ágazatközi szociális partnerek 2019–2021 közötti időszakra vonatkozó munkaprogramja szerint a kapacitásépítési tevékenységek továbbra is prioritást élveznek. Végezetül 2020 januárjában az Ursula von der Leyen vezette új Bizottság újra kinyilatkoztatta azt a szándékát, hogy elő kívánja mozdítani a szociális párbeszédet és a kollektív tárgyalást, valamint növelni kívánja az uniós és nemzeti szintű szociális partnerek kapacitását.

Fő megállapítások

A jelentés nemzetközi és európai szinten feltérképezi és meghatározza az ILO, az ILO Nemzetközi Képzési Központja és az Európai Unió által szervezett kapacitásépítés sikeres példáit.

Nemzeti szinten a feltérképezés két átfogó területen az alábbi problémákat határozza meg.

Strukturális hiányosságok és akadályok:

- a szociális partnerek gyengesége, valamint a reprezentativitás és a tárgyalási felhatalmazás hiánya;
- kevés ágazati kollektív tárgyalás és a kollektív tárgyalások szűk lefedettsége;
- korlátozott mértékű tripartizmus és a hatékony szociális párbeszéd korlátozott keretei;
- a szociális partnerek autonómiájának hiánya és az állam domináns szerepe;
- a szociális partnerek, az ágazat két oldala és a kormányok közötti bizalom hiánya.

Igények:

- a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalás előmozdítását célzó jogalkotási reformok;
- az állam támogató szerepe;
- nagyobb tagság, reprezentativitás és kapacitás, valamint szélesebb körű tárgyalási felhatalmazás;
- jobb emberi erőforrások és készségfejlesztés;
- megfelelőbb pénzügyi források.

Szakpolitikai iránymutatások

A kutatás hátterét a Covid19-világjárvány megváltoztatta; e jelentés szövegezésekor a hosszabb távú következmények ismeretlenek voltak. Már láttuk, hogy a szociális párbeszéd némileg hozzájárult a válságra való reagáláshoz. Ugyanakkor az is egyértelmű, hogy lesznek következményei a kapacitásépítéshez és a szociális párbeszédhez rendelkezésre álló erőforrásokra és eszközökre is. Ezt figyelembe véve az alábbi észrevételek továbbra is helytállóak.

A jelentés a kapacitásépítést a szociális partnerek azon készségeinek, képességeinek és hatásköreinek bővítéseként határozza meg, amelyekkel különböző szinteken (uniós, nemzeti, regionális, ágazati, vállalati és intézményi szinten) hatékonyan szerepet vállalnak az alábbi területeken:

- szociális párbeszéd;
- kollektív tárgyalások;

- a munkaviszony (közös) szabályozása;
- háromoldalú és kétoldalú egyeztetések;
- közpolitikai döntéshozatal;
- a közpolitikai döntéshozatal érdekérvényesítés útján történő befolyásolása.

A szociális párbeszéd és a jól működő munkaügyi kapcsolatok a közérdeket szolgálják, és azokat a közpolitikának támogatnia kell. További szakpolitikai iránymutatások az alábbiakban találhatók.

- A munkaügyi kapcsolatok nemzeti rendszerein belüli strukturális hiányosságok felszámolását célzó kísérleteket támogatni kell.
- A szociális partnerek autonómiáját tiszteletben kell tartani és meg kell erősíteni.
- A szociális partnereket támogatni kell arra irányuló erőfeszítéseik során, hogy növeljék tagságukat, reprezentativitásukat, valamint a megállapodások tárgyalására és végrehajtására rendelkezésre álló kapacitásukat.
- A kétoldalú szociális párbeszéd a nemzeti munkaügyi kapcsolatok központi eleme, és azt támogató jogi kereteknek kell alátámasztaniuk.
- Támogatni kell a különleges készségekkel kapcsolatos szaktudás fejlesztését az ágazat mindkét oldalán.
- A szociális partnereknek be kell fektetniük abba, hogy bizalmat építsenek ki vagy szükség esetén újra kiépítsék a bizalmat a hatékonyabb szociális párbeszédhez.
- A munkaügyi kapcsolatok uniós és nemzeti szintje közötti jobb kapcsolatok – többek között az önálló európai megállapodások megfelelőbb végrehajtása – hatékonyabb szociális párbeszédet segítené elő.
- Több figyelemfelkeltő kampányt lehetne folytatni a szociális párbeszédéről, valamint a munkakörülmények és a versenyképesség javítása szempontjából benne rejlő lehetőségekről.
- A Eurofound részletesebben megvizsgálhatná és esetleg kifejleszthetné az európai szociális partnerek tagjainak szánt kölcsönös tanulás elősegítését célzó eszközöket.

További információk

„Az Európai Unió belüli hatékony szociális párbeszédet szolgáló kapacitásépítés” című jelentés a következő címen érhető el:
<http://eurofound.link/ef20002>

Kutatásvezető: Christian Welz

information@eurofound.europa.eu